קינדער שטערבליכקייט אין א״י פארקלענערט

שטערבלאכקייט צווישן אידישע קליינע קינדער אין ארץ־ישראל אין די לעצטע יאָרן שטארק פארקלענערט געווארן. אין 1925 איז די צאל פון טויט פעלע געווען 131.3 אויף יעדע טויזנט געבורטן. אין 1928 זיינען צווישן אידן געווען 95 קינדער טויטנפעלע אויף יעדע טויזנט געבורטן, און 203 צווישן די אראבער. אין 1929 זיינען די צאל פון טויט פעלע געווען 90 אויף יעדע טויזנט געבורטען. פאר דעם זעלבן משך צייט איז די שטערבלאכקייט צווישן די אראבישע קינדער געוואקסן פון 200.5, כמעט ביז 205. די פאקטן מאכט באקאנט די הרסה, די ציוניסטישע פרויען ארגאניזאציע אין אמעריקע וועלכע איז, ווי באקאנט, די גרעסטע טוערן אויפ׳ן געביט פון געזונטהייטס ארבעט אין ארץ־ישראל.

די ציפערן, לויט ווי די הרסה דערקלערט, זיינען ארויסגענומען געווארן פון רעגירונג געזונטהייטס באריכט פון 1929. די קינדער שטערבלאכקייט צווישן די אראבער, וועלכע איז כמעט אויף גאנצע 49 פראצענט גרעסער ווי צווישן אידן, איז דער בעסטער באווייז ווי שווער עס איז איינצופירן מאדערנע מעדיצינישע מעטאדן צווישן די אראבער, וועלכע זיינען נאך אלץ טיף פארזונקען אין פינסטערן אבערגלויבן. פון די פינף טויזנט קינדער וואס זיינען געבארן געווארן דורכן פארגאנגענעם יאר, זיינען 3,800 רעגיסטרירט געווארן אין די איין און צוואנציק פארשיידענע הרסה געזונטהייטס צענטערס, און ארום 950 זיינען פארשריבן געווארן אין ענלאכע אנשטאלטן וועלכע ווערן אנגעפירט פון דער אינטערנאציאנאלער ציוניסטישער פרויען ארגאניזאציע. אויף אזא אופן האבן פיר און נייניג פראצענט פון נייגעבארענע אידישע קינדער געקראגן די נויטיקע מעדיצינישע אויפפאסונג. די ניט־אידישע באפעלקערונג האט זיך מיט די געזונטהייטס צענטער־כמעט ווי גארניט באנוצט.

אין ערטער וואס ווערן באוואוינט מערסטענס פון אידן אדער פון אראבער, ווייזט זיך אם בולט״סטן ארויס דער אונטערשייד אין דער שטערבלאכקייט צווישען אידישע און ניט אידישע קינדער. צום ביישפיל, אין 1929 זיינען אין דער ריינ״ן אידישער שטאט תל־אביב געווען ארום 75 קינדער טויטנפעלע אויף יעדע טויזנט געבורטן, אונטער דער זעלבער צייט אין דער ריינ״ן אראבישער שטאט בית־לחם זיינען געווען 300 קינדער טויטנפעלע און אין נאבלוס אריבער 175 קינדער טויטנפעלע אויף יעדע טויזנט געבורטן. אין יפו, וועלכע איז מערסטנס באוואוינט פון אראבער, זיינען געשטארבן 200 קינדער פון יעדן טויזנט. אין טבריה וואו די באפעלקערונג איז מער געמישט, האבן זיך די אראבער מער צוגעוויינט זיך צו באנוצן מיט די הרסה צענטערס. אין טבריה איז די צאל פון קינדער טויט־פעלע צווישן די אראבער א סך קלענער — 115 אויף יעדן טויזנט. אין גאנץ ארץ־ישראל זיינען אין 1929 געווען 160 טויטנפעלע אויף יעדן טויזנט געבורטן.

אין 1929 האבן די הרסה צענטערס אויפגעפאסט אויף מער ווי 13,000 מוטערס און קינדער. דורכ׳ן זעלבן יאר האבן הרסה נוירסעס געמאכט איבער 4,500 באזוכן אין הייזער כדי מער איינצוגעוואוינען די מוטערס זיך צו באנוצן מיט די מעטאָדן וואס זייהאבן געלערנט אין די הרסה צענטערס.

הרסה פאסט אויף אויף דער מוטער איידער דאס קינד ווערט געבארן; פאסט אויף אויף מוטער און קינד, נאכדעם ווי דאס קינד איז געבארן געווארן. אין אן ארטיקל וואס דאקטאר אסערמאן פון הרסה האספיטאל אין תל־אביב האט אפגעדרוקט אין יאנווארי־פעברואר העפט פון הרפואה, ווייזט ער אן אז דורך 1927־28 זיינען 8386 קינדער געבארן אונטער׳ן אויפזיכט פון הרסה. טויטנפעלע פון קינפענטארנס זיינען געווען נאר 2.17% אויף יעדן טויזנט. דאס מאכט אויס א העלפט פון אזעלכע טויטנפעלע אין דייטשלאנד, וועלכע איז בארימט מיט איר גרויסער מעדיצינישער אויפפאסונג אויף קינפענטארנס, און וועלכע האט אלס רעזולטאט א קליינע מוטער שטערבלאכקייט. מיר קאנען לייכט זעען אויף וואס פאר א הויכער מדרגה די מעדיצינישע ארבעט פון דער הרסה איז אוועקגעשטעלט.

הרסה גיט אכטונג אויפ׳ן ארץ־ישראל׳ס ריקן קינד פון דער צייט אייהער ער איז נאך געבארן געווארן ביז זיין אכצענטן יאר עלטער. אויפפאסונג ווערט געגעבן צו קליינע קינדער, די קינדער פאר׳ן שול־עלטער ווערן באזוכט, ווי אויך די קינדער וועלכע באזוכן שוין די שול׳ן. הרסה קעמפט אין לאנד קעגן טובערקולאזיס און טראכאמא. אירע נוירסעס געפינען זיך ביי קראנקע בעטן. הרסה פירט אן א גרויסע געזונטהייטס פארהיטונגס טעטיקייט. קינדער אין די שול׳ן ווערן באארגט מיט מיטאגן. זיי ווערן אויך באארגט מיט דער נויטיקער פיזישער און גייסטיקער היגיענע. דער ערשטער הרסה צענטהייטס צענטער איז געגרינדעט געווארן אין 1922 אויף די געלט וועלכע נתן סטראוס און זיין ניט־לאנג־פאר־שטארבענע פרוי האבן געגעבן פאר דעם דאזיקן צוועק. דער איינפלוס פון די דאזיקע אנשטאלטן איז איצט זייער גרויס און גרייכט ווייטער אריבער די גרעניצן פון ארץ־ישראל. אונטער דעם איינפלוס און מיט דער דיזעקטער הילף פון הרסה, זיינען ניט לאנג געעפנט געווארן איין צענטער אין מצרים און איינער אין עבר הירדן.

אין 1929 האבן די הרסה צענטערס אויפגעפאסט אויף מער ווי 13,000 מוטערס און קינדער. דורכ׳ן זעלבן יאר האבן הרסה נוירסעס געמאכט איבער 4,500 באזוכן אין הייזער כדי מער איינצוגעוואוינען די מוטערס זיך צו באנוצן מיט די מעטאָדן וואס זייהאבן געלערנט אין די הרסה צענטערס.

הרסה פאסט אויף אויף דער מוטער איידער דאס קינד ווערט געבארן; פאסט אויף אויף מוטער און קינד, נאכדעם ווי דאס קינד איז געבארן געווארן. אין אן ארטיקל וואס דאקטאר אסערמאן פון הרסה האספיטאל אין תל־אביב האט אפגעדרוקט אין יאנווארי־פעברואר העפט פון הרפואה, ווייזט ער אן אז דורך 1927־28 זיינען 8386 קינדער געבארן אונטער׳ן אויפזיכט פון הרסה. טויטנפעלע פון קינפענטארנס זיינען געווען נאר 2.17% אויף יעדן טויזנט. דאס מאכט אויס א העלפט פון אזעלכע טויטנפעלע אין דייטשלאנד, וועלכע איז בארימט מיט איר גרויסער מעדיצינישער אויפפאסונג אויף קינפענטארנס, און וועלכע האט אלס רעזולטאט א קליינע מוטער שטערבלאכקייט. מיר קאנען לייכט זעען אויף וואס פאר א הויכער מדרגה די מעדיצינישע ארבעט פון דער הרסה איז אוועקגעשטעלט.

אידישע פאלקס־שול
ביית־ספר עמוזי

אונטער דער פעראנגאגישער אנפירונג פון דר. י. שפירא און ל. טומאן

עפנט זיך דעם 1־טן סעפטעמבער
אין דער אייגענער היים, 285 סט. דזשאנס עוועניו

די שול וועט האבן די פאלגנדיקע אפטיילונגען:

1. קינדער־גארטן.
2. ענגליש־אידישע טאג־שול
(לערנצייט פון 9 פארמיטאג ביז 4 נ. מ.).
3. אידישע אונט־שול
(לערנצייט פון 5 ביז 8 אונט).
4. ספעציעלע קורסן פאר עלטערע קינדער.

רעגיסטראציע פון תלמידים וועט זיך אנפאנגען אונגוסט 15
אידישע פאלקס־שול געזעלשאפט.

אדווערטייזט אין „דאס אידישע וואָרט״ — עס וועט זיך אייך באצאלן

פערלמאנ׳ס ביאלאסטאקער פאמפערניקל

אויף דעם טיש פון יונג פארהייראטע

די יונגע באלעבאסטע וואס פאנגט יעצט אן צו פירן א פאמיליען־לעבן און הויזווירטשאפט, דארף מאכן דעם ריכטיקן אנהויב מיט דער שפייז וואס זי סערווירט אויף איר טיש. זי דארף געדיינקען דעם אלטן כלל, אז „דער וועג צום הארץ פון מאן פירט דורך דער קיך״ און אז מיט א גוטן מאלצייט האלט מען אן דעם מאנ׳ס ליבע.

PERLMANS QUALITY BAKERY — P.Q.B. — 16 OZ — 510 SELKIRK AVE. PHONE 51488

אויב די יונגע באלעבאסטע וויל, אז דער מאן זאל שטענדיק חנאה האבן פון אירע מאלצייטן, זאל זי נים פארפעלן צו האבן אויפ׳ן טיש „פערלמאנס פאמפערניקל ברויט״. — איז כשר און פארעווע און קען געגעסן ווערן מיט מילכיקס און פליישיקס.

מיר נוצן דעם בעסטן סארט מעל און די בעסטע מאטעריאלן אין קאנארע

און דערפאר איז אונזער ברויט רייך אין גארנג, זעטיקט און שטארקט

„מיט דעם היימיש אידישן טעם״

אויב אונזער דרייווער איז ביי אייך נאך ניט געווען, טעלעפאנירט אונז

Perlman's Quality Bakery

JULIUS PERLMAN, Manager

514 Selkirk Ave. — Phone 51 488

די אויפלעבונג פון דער הנוער העובד ארבעט און דער דריטער יערלאכער קאמפיין

(באריכט פונ׳ם קאמיטעט)

נאך א קורצער, שטילער זומער־צייט, האט דער היגער קאמיטעט פאר׳ן הנוער העובד, צום דריטן יערלאכן קאמפיין זיך געגרונטן דורכפירן אין לעבן די מאראלישן און פינאנציעלע פארפליכטונגען לגבי דער א״י ארבעטנדיקער יוגנט.

אויף דער לעצטער אפגעהאלטענער זיצונג איז צווישן די אנדערע אויסגעגאנגענע בעטע ארבעטס פלעגער אויך באשלאסן געווארן צו פראקלאמירן אן ארגאניזאציאנס קאמפיין חודש פון אונגוס 15טן ביז סעפטעמבער 15טן, מיט׳ן צוועק צו דער־גרייכן א געוויסע באשטימטע סומע פאר די יוגנטלאכע ארבעטער אין ארץ־ישראל.

פאר דער רעאליזירונג פונ׳ם אויבנדערמאנטן ווערן איינגעלאדן די אלע נאציאנאל געשטימטע יוגנט ארגאניזאציעס צו שטעלן זיך אין דער רייע פון וואלונטירער אין באהילפיך זיין אין דער אלגעמיינער אקציע.

1) צו באזוכן הונדערט פראצענט דעם ערשטן פראקלאמירונגס אונטן פאר דער אקציע, פרייטאג אונגוסט 15טן, אין ציון זאל.

2) זיך אפרופן אויף דער פרעסע־קייט, וועלכע ווערט דאס ערשטע מאל פראקלאמירט צווישן דער יוגנט דא — וועלכע וועט פארעפנטלאכן די אלע נעמען פון די ביישטייערער און אכויסרופער פאר דער אקציע — דורך דער אידישער פרעסע.

3) זיך באטייליקן אין דעם גראנדיעזן יוגנטלאכן ארויספאר צו איסט סעלקירק, קומענדיקן זונטאג, דעם 10טן אונגוסט, וואו אלע צוקונפט פלעגער־ און צוגרייטונגס ארבעט וועלן צוגעגרייט ווערן.

ביבי געווינט ניט אין וואג ? קוקט זיך צו צו זיין פארדייאונג

ביבים קאנען ניט געווינען אין וואג ווען זוויערקייט אפפאל אין א אנגעלאדענעם פארדייאונגס פלאץ פארמירט נעו, וואס שאפט שמערצן, פארשטאפונג און פילן שלעכט. פרואווט בלויז די מעטאדע וואס דאקטוירים אינדארסירן, און מיליאנען מוטערס ווייסן, און זעט ווי אייער ביבי פארבעסערט זיך. עטלאכע טראפנס פון ריינע־גרינעייג, ניט שעדלאכע פלעטשערס קאסטאריא מאכט די סאמע שרעקעדיקע, פיבערישע ביבי אדער קינד פיר לען באקוועמלאך. אין א מינוט. עטלאכע דאזעס און זי פארדייעט פולקאם און געווינט אין וואג ווי געהעריק. צו קויפן דיכטיקע קאסטאריא, גיט אכטונג אויף דער פלעטשער אונטערשריפט אויפן ראפער.

מצבות

מעמאריאל ארבעט פון ניט פארניטכבארער ארטיפישל שטיין אין אלע סארטן דעזיינס אדער לויט אייער אייגענעם אויסוואל אין אלע סארטן שטיינער אדער מארבל פון יערן קאליר.

אונזערע פרייזן זיינען 50% ניידריקער פון וועלכע עס איז אנדערע, און מיר גאראנטירן שנעלע באדיינונג.

MONARCH CONCRETE PRODUCTS CO.
1519 MAIN STREET
(Near Matheson Ave.)

Reliance Ink

100 פראצענט קענעריען
די טינט אויף וועלכער איז קענט זיך פארלאזן.

פדיון שבויים

אזוי ווי מען האט מציל געווען 5 ספר תורה׳ס פון א שול אין מאסקווע און זיי אפגעשיקט אהער צו מיר אז איך זאל זיי פארקויפן, דערדום ווער עס וויל קויפן א כשר׳ע ספר תורה זאל זיך ווענדן צו מיר, קאנטרי לייט קאנען קריגן סעמפלס פון יריעות.

B. CHERNIACK
324 DUFFERIN AVE.

די פאמיליע אין דער היים

מיס מירנא פלעקמאן, 444 קאלערדזש עווע., איז אפגעפארן אויף איר וואקאציע קיין ניו־יארק, וואו זי וועט אין דער זעלבער צייט אנווענדן זיין אויף דער חתונה ביי אירער א קוזינע, וואס וועט פארקומען דעם 9טן אונגוסט. מיס פלעקמאן וועט אויך באזוכן א צאל אנדערע שטעט אויסער ניו־יארק.

פערט דאי וואַרקס לימיטעד האלט אפ א פיקניק אין ווינניפעג ביטש

מאנטאג, דעם 4טן אונגוסט, האט די „פערט דאי וואַרקס לימיטעד״ אפגעהאלטן א פיינעם פיקניק אין ווינניפעג ביטש. די הונדערט אנגעשטעלטע פון דער דאזיקער פירמע זיינען געקומען מיט פרייגט אין ווינניפעג ביטש מיט אוטאמאביל־ן און מיט צוויי ספעציעלע וואגאנען, און זיי האבן פארבראכט אין די ביטש א גאנצן טאג.

דער פיקניק איז דורכגעגאנגען אזוי גוט און אנגענעם אז עס ווערט געפלאנט צו מאכן דאס פאר א יערלאכער פאסירונג. דאס העפלאכקייט פון דער פירמע צו דערמעגלאכן דעם דאזיקן פיקניק ווייזט אז אויף דעם גוטן ווילן זואס עס עקזיסטירט אין דעם דאזיקן גרויסן און וואסכנדיקן דריי קלייניג פלעגן.

ZIG-ZAG
סיגארעט פאפיר
ריינסטע אויף דעם מארק
גרויסער דאבעל ביכעל
120 בלעטלאך — קאסט
יעצט בלויז 5c
פארמיידעט נאכמאכונג.

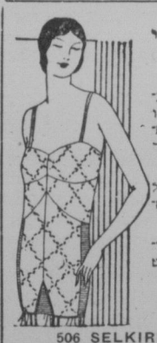

מאדאם נעמי

אפ־טודייס

קארסעט מאכערן גענאכט צום מאס און צו ראקטארס פרעסקריפט שאנס עמבלירט פאר א סך יארן

זייט איינע פון די פיל צופרידענע קאסטאמערס

אדרעס אייער קארסעלעט פון

MDME NEMY
506 SELKIRK AVENUE
אנטקעגן פעלעס טעאטער

א היים!

ווען איר זייט אוועק
פון דער היים
אין
לעווינס כשר רעסטאראן
47—49 מארטא סט.
בלויז די סאמע פרישע און בעסטע פראדוקטן ווערן געגעסן אין בעסטע זערע מאלצייטן און שטרייטנג כשר בחשגחת הרב י. י. כהנאוויטש
ליכטיקע רייגע צימערן פאר געסט מיט דער בעסטער באדיינונג
פאר חתונות, פארטיעס, באנקעטן און א. וו. האבן מיר די פיינסטע אקאמאדייזאן מיט א טאנץ פלאר פאר 100 פארלאד
מיר שטעלן צו מאלצייטן פאר אלע אונטערנעמונגען אויך אויסער אונזער איינענעם פלאץ

Levin's Commercial Kosher Restaurant
47-49 MARTHA ST. PH. 25 219

האט ניט קיין זארג

ווענן איבערפירן אייערע זאכן אין
ווינניפעג ביטש אדער גימלי
סימסינס טראנספער
וועט דאס פאר אייך טאן פינקטלאך און ראיעל
צו אייער בעסטער צופרידנהייט
מיר מופן אלצדינג אין שטאט און אין קאנטרי
מעסיקע פרייזן
טעלעפאנירט 52 540
S. SIMKINS TRANSFER
456 STELLA AVE. - PHONE 52 540

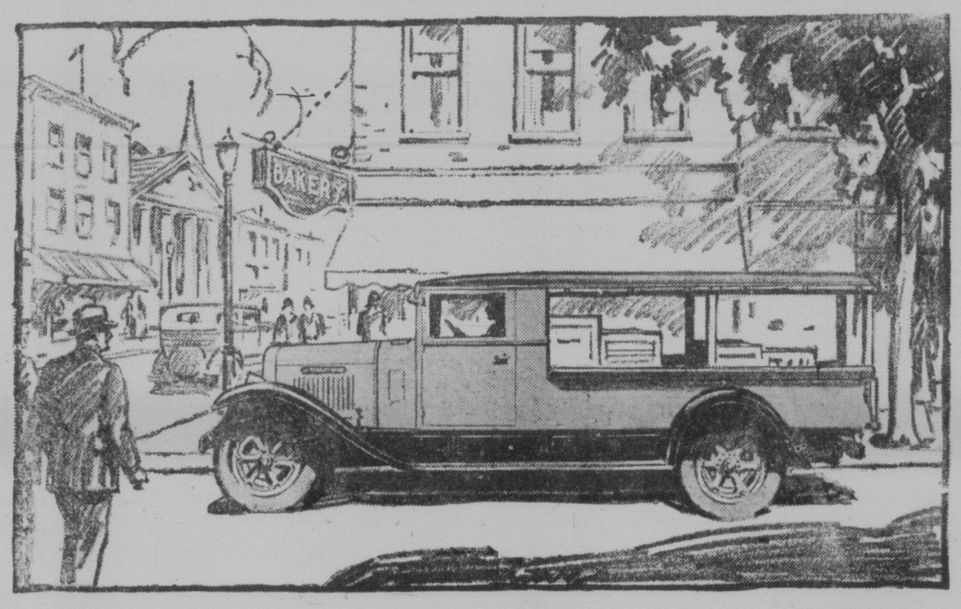

איצט — א פרעכטיקער טראָק צו פירן שנעל משאות
—דער נייער „ספעשל דעליווערי״

דער נייער ספעשל דעליווערי — א ¾ טאן אינטערנעשאנאל — איז איצט גרייט פאר דעליווערי.

און גרייט צו מאכן אייערע דעליווערים וואס זאל זיין פאסנד פאר אייך און אייערע סאמע פינקטלאכע קאסטאמערס ביז צו פולקאמענהייט.

דער נייער ספעשל דעליווערי איז א מאדערנער טראָק געבויט צו נאכקומען מאדערנע ביזנעס און טרעפיק פאדערונגען. שנעל אין לאזן גיין און שנעל אין אפשטעלן. לייכט צו פארקן און מיט אי־בערגענוג ספיד אויפ׳ן אפענעם וועג.

עס פארט לייכט. און אקזילערי ספרינגס פארלייכטערן אייערע שווערע לאדס מיט זיכערקייט אונטער אלע אומשטענדן אויפ׳ן וועג.

INTERNATIONAL

עס פארט לייכט. מיט איר אויסגעבעסערטער סטירינג קאנסטרוקציע, לייגנערע „גיר שיפט״ און עמערדזשענסי ברייק ליווערס, און 4־רעדער ברייקס. דער גוט־אויסזעענדיקער קעב איז אויך געבויט פאר באקוועמלאכקייט.

דער אויסגעבעסערטער אינדזשין און נייע טראנסמיסיע דעליווערינג קראפט ווי ווען עס איז פריער, מיט א גלאטערן פלוס און די פעאיקייט צו פארן אויף בערג, איז מערקווירדיק.

דער וואהילביים איז פארלייגערט געווארן 12 אינטשעס ביז 136 אינשטעס, דערמעגלאכט באדיס ביז צו 9 פוס לאנג צו זיין איינגעפאסט, ניט איבערהייגענדיק. און, זעלבסטפארשטענדלאך, עס זיינען דא באדיס צו צופאסן.

מיר האבן אן אינטערנעשאנאל טראָק צוצופאסן צו אייער ביזנעס לאזט אונז עס דעמאנסטרירן פאר אייך

קומט אריין און זעט דעם דאזיקן טראָק און אנדערע נייע מאדעלן

The International Harvester Co. of Canada Limited

פעקטארי ברענטשעס אין

BRANDON, MAN. — CALGARY, ALTA. — EDMONTON, ALTA. — N. BATTLEFORD, SASK. — LETHBRIDGE, ALTA. — REGINA, SASK. — SASKATOON, SASK. — SWIFT CURRENT, SASK. — VANCOUVER, B. C. — WEYBURN, SASK. — YORKTON, SASK. — WINNIPEG, MAN.

ארויסגעלט מענדערס אדרעסירט צו דעם אונטערגעייכענטן און אינדארסירט „טענדער פאר פאבליק בלדג., דאמיניאן סיטי, מאנ.״, וועלן אנגענומען ווערן ביז 12 אויינער ביימאג (דעיליים סייווינג), פרייטאג, אונגוסט 15טן, 1930. פאר דער קאנסטרוקציע פון א פאבליק געביידע אין דאמיניאן סיטי, מאנ.

פלענער און ספעסיפיקאציעס קאן מען זעען און פארמעס פון טענדער צו באקומען אין די אפיסעס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארטמענט אף פאבליק ווארקס, אטאווא, ביים רעזידענס אר־כיטעקט, פאסטאפס בילדינג, ווינניפעג, מאנ. און ביים פאסטמאסטער, דאמיניאן סיטי, מאנ.

טענדערס ווערן ניט געגענומען ווערן אין אנבאר מאכט סיידן געמאכט אויף די פארמעס צוגעשטעלט פון דעם דעפארטמענט און אין אנשלאג מיט די אנגעוויזענע קאנדיציעס.

יעדער טענדער פון באנליייט ווערן מיט אן אקצעפטירטן טשעק פון א געטשארטערטער באנק צאלבאר צום מיניסטער פון פאבליק ווארקס, אין פארהייר צו 10 פראצענט פון דער סומע פון דעם טענדער. באנדס פון דאמיניאן אף קאנאדע אדער באנדס פון דער קאנאדער נאציאנאלער איזענבאן קאמפאני ווערן אויך אנגענומען ווערן אלס סעקיוריטי, אדער באנדס און א טשעק אויב פארלאנגט אפצומאכן א פארשיידענע סומע.

באמערקונג.—בלויז פרינטס קאן מען באקומען אינ׳ם אפיס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארטמענט אף פאבליק ווארקס, דורך דעפאזיטן אן אקצעפטירטן באנק טשעק אויף דער סומע פון $10.00 צאלבאר צום מיניסטער פון פאבליק ווארקס. וואס וועט צוריקגעקערט ווערן אויב דער אנבאטער גיט אן א רעגולארן אנבאט.

ביי אדרעס,
N. DESJARDINS,
Secretary.
Department of Public Works,
Ottawa, July 25, 1930.